

МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ ТА ЯКІСТЬ МОЛОКА УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ЕКСТЕР'ЄНО- КОНСТИТУЦІЙНИХ ТИПІВ

Ковальчук В. І., к.с.-г.н.

Екстер'єр та конституція тварин зв'язані безпосередньо з їх продуктивними якостями, а тому відносяться до категорії основних селекційних ознак. В поліській зоні створено поліський тип української чорно-рябої молочної худоби шляхом використання генефонду кращих світових порід чорно-рябого кореня (голштинської, німецької, датської) на поголів'ї місцевої чорно-рябої худоби.

Ці породи значно відрізняються між собою за типом тілобудови та рівнем молочної продуктивності і якістю молока. При створенні поліського типу одержано тварин проміжних генотипів між зазначеними породами, які характеризуються різними екстер'єрно-конституційними типами.

Завданням наших досліджень було вивчення молочної продуктивності та морфо-функціональних властивостей вим'я корів поліського типу різних екстер'єрно-конституційних типів в межах планових ліній.

Дослідження проведено на 400 коровах чорно-рябої породи племзаводу дослідного

господарства «Рихальське» Житомирської області. Стадо племзаводу формувалось шляхом завозу племмолодняка з господарств-репродукторів України та Німеччини, з наступним розведенням «в собі», з використанням сперми чистопородних голштинських бугаїв-плідників. Частина спадковості голштинської породи у більшості тварин складає 50-100% (в середньому 71%). Надій на середньорічну корову досягає в кращі роки в межах 4400-4500 кг молока.

Маточне поголів'я племзаводу дослідного господарства «Рихальське» характеризується значною генеалогічною різноманітністю: воно належить до потомства більше 100 бугаїв-плідників із 5-ти голштинських генеалогічних ліній. Обстежене поголів'я корів належить до 4-х основних голштинських ліній: Віс Бурке Айдіала (188 гол. або 47% до загального поголів'я), Монтвік Чіфтейна (80 гол. або 20%), Рефлекшин Соверінга (74 гол. або 18.5%) та Сейлінг Трайджун Рокіта (31 гол. або 7.8%).

Нащадки цих ліній за умови достатньої і повноцінної годівлі в цілому проявили високий генетичний потенціал молочної продуктивності та якості молока.

Так, надій корів по лініях варіював в межах 4012-4800 кг, вміст жиру в молоці 3.83-3.92%, кількість молочного жиру 153.7-186.7 кг, жива маса 540.9-555.8 кг, відносна молочність 710-849 кг.

Різниця між показниками ліній досягає відповідно 788 кг ($P<0.001$); 0.09%; 33 кг ($P<0.001$); 14.9 кг; 139 кг ($P<0.001$). Кращою за продуктивністю є лінія Рефлекшин Соверінга, гіршою – Сейлінг Трайджун Рокіта. Однак ці результати є не зовсім коректними і потребують подальшого дослідження, оскільки обидві лінії оцінені за показниками невеликої кількості (30-80 гол.) лінійних тварин.

Проведені нами дослідження показали перевагу за господарсько-корисними якостями тварин ейриморфного типу. Ця перевага підтвердилась також в межах кожної лінії. Тварини цього типу переважали корів протилежного лептоморфного типу в межах окремих ліній за надоем на 387-790 кг молока, за кількістю молочного жиру 18.9-31.5 кг, за відносною молочністю 42-101 кг.

Аналогічна ситуація спостерігається також за морфо-функціональними якостями вим'я. Обхват вим'я по лініях варіював в межах 118.4-127.5 см, довжина 37.5-41.6 см, ширина 24.8-30.5 см, глибина 26.5-29.0 см, умовний об'єм 12.7-17.3 літрів, кількість корів з ванно- та чашоподібною формою 14.8-21.6%, добовий надій 12.8-16.7 кг, тривалість доїння 8.4-11.8 хв, швидкість молоковіддачі 1.29-1.51 кг/хв.

Серед обстежених тварин найоб'ємніше вим'я та найвищий добовий надій мали нащадки бугаїв лінії Рефлекшин Соверінга. Інші лінії за цими показниками суттєво не відрізняються між собою. Але у більшості випадків за лінійними промірами і об'ємом вим'я, добовим надоем і швидкістю молоковіддачі переважали корови ейриморфного типу.

Одержані нами дані свідчать про те, що відбір корів для подальшого використання за їх належністю до ліній при обмеженій чисельності маточного поголів'я, що характерно для окремих середніх за розмірами стад, не є достатньо надійним методом, оскільки лінія може бути об'єктивно оцінена на рівні зонального типу чи породи із залученням багаточисельного поголів'я лінійних тварин до 300-400 голів і більше.

Тому за цих умов більш надійним і ефективним є добір і підбір тварин з врахуванням екстер'єрно-конституційних типів, визначених за методом М.О.Шалімова, котрий чітко диференціює корів за рівнем молочної продуктивності і морфо-функціональними якостями вим'я.

Використані джерела інформації

1. Лискун Е.Ф. Крупный рогатый скот. – М.: Сельхозиздат, 1951.- С.75,92-93.
2. Пелехатий М.С., Ковальчук В.І. Ефективність використання різних методичних підходів оцінки молочного стада за екстер'єром і конституцією. Науково-технічний бюлетень. Харків, ІТУААН; 2001.-С.91-93.

3. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников. – М.: «Колос», 1969.- 256 с.
4. Рекомендации по оценке вымени и молокоотдачи коров молочных и мясомолочных пород. – М.: «Колос», 1965.
5. Шалімов М.О. Теоретичні і практичні аспекти формування типів конституції червоних порід худоби.// Автореф. дис. д-ра. с.-г. наук. – Харків, ІТУААН, - 1996.- 40 с.